

ИНДИКАТОРИ ЗА ПРАЋЕЊЕ СТАЊА У ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ

**НАЦИОНАЛНИ ПРОСВЕТНИ САВЕТ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ**

Београд, 2011

Документ је настао уз подршку

Тима за социјално укључивање и смањење сиромаштва

www.inkluzija.gov.rs

НАЦИОНАЛНИ ПРОСВЕТНИ САВЕТ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

**Индикатори за
праћење стања
у образовању
и васпитању**

Београд, 2011

САДРЖАЈ

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ.....	7
ЗАШТО СУ ИНДИКАТОРИ ПОТРЕБНИ?	9
КОЈИ ИНДИКАТОРИ СЕ КОРИСТЕ ОД СТРАНЕ РЕЛЕВАНТНИХ АКТЕРА?	13
OECD публикација „Образовање на први поглед“	13
Индикатори који се користе у ЕУ (Eurydice, Евростат и 20 основних индикатора)	16
UNESCO образовни индикатори	33
Статистички годишњак.....	36
Индикатори који су део стратешких докумената у Републици Србији	38
<i>Национални план акције за децу</i>	<i>38</i>
<i>Праћење социјалне укључености.....</i>	<i>39</i>
<i>Миленијумски развојни циљеви</i>	<i>41</i>
ПРЕДЛОГ ИНДИКАТОРА ЗА ПРАЋЕЊЕ СТАЊА У ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ .	43
Категорије индикатора и индикатори	44
Циљеви за 2020. годину и референтне вредности.....	47

СПИСАК ТАБЕЛА

Табела 1. Индикатори који се користе за опис стања у образовању у оквиру публикације "Образовање на први поглед" (OECD).....	15
Табела 2. Индикатори који се користе за опис стања у образовању у оквиру листе 20 кључних индикатора у ЕУ.....	18
Табела 3. Преглед референтних вредности за пет индикатора који се користе за дефинисање циљева Лисабонског процеса за 2010. и 2020. годину	19
Табела 4. Индикатори који се користе за опис стања у образовању у оквиру публикације „Eurostat годишњак за 2010. годину – Европа у бројкама“ (Eurostat Yearbook 2010 – Europe in figures).....	20
Табела 5. Индикатори који се користе за опис стања у образовању у оквиру публикације „Кључни подаци о образовању у Европи“ (Key data on education in Europe)	22
Табела 6. Индикатори који се користе за опис стања у образовању у оквиру UNESCO публикације	34
Табела 7. Индикатори који се користе за опис стања у образовању и васпитању у оквиру публикације „Статистички годишњак“.....	37
Табела 8. Преглед индикатора предложених за извештавање о стању образовања и васпитања у Републици Србији.....	49

ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА

БДП	Бруто домаћи производ
EEA	The European Economic Area/Европски економски простор
EFA	The Education for all program/Међународни програм "Образовање за све"
EFTA	The European Free Trade Association/Европски савез слободне трговине
EU/EУ	European Union/Европска унија
Eurydice	Information on Education systems and policies in Europe/Информације о образовним системима и политикама у Европи
ICT	Information and communications technology/Информационе и комуникационе технологије
INES	Indicators of education system program/Међународни програм за индикаторе образовања
ISCED	The International Standard Classification of Education/Међународна стандардна класификација образовања
MDG	Millennium Development Goals/Миленијумски развојни циљеви
MICS	Multiple Indicator Cluster Surveys/Истраживање вишеструких показатеља стања и положаја деце и жена
НПС	Национални просветни савет Републике Србије
NUTS	Nomenclature of Territorial Units for Statistics/Номенклатура статистичких територијалних јединица
OECD	Organization for Economic Development and Cooperation/Организација за економску сарадњу и развој
PIRLS	Progress in International Reading Literacy Study/Међународна студија праћења напредовања у разумевању прочитаног
PISA	Programme for International Student Assessment/Међународни програм тестирања образовних постигнућа ученика
ППС	Power Purchasing Standard/Стандард куповне моћи
РЗС	Републички завод за статистику – Република Србија
СЕС	Социо-економски статус
TALIS	Teaching and Learning International Survey/Међународна студија наставе и учења
TIMSS	Trends in International Mathematics and Science Study/Међународна студија праћења тренда у образовним постигнућима у области математике и наука
UIS	UNESCO Institute for Statistics/Институт за статистику при UNESCO
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization/ Организација Уједињених нација за образовање, науку и културу

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Према члану 14. Закона о основама система образовања и васпитања усвојеног 31. августа 2009. године од стране Народне скупштине Републике Србије, Национални просветни савет Републике Србије (у даљем тексту НПС) има надлежности у области развоја и унапређивања предшколског, основног, средњег општег и уметничког образовања и васпитања у Републици Србији:

- прати и анализира стање образовања и његову усаглашеност са европским принципима и вредностима,
- утврђује правце развоја и учествује у изради стратегије развоја образовања,
- утврђује Законом прописане стандарде,
- доноси наставне планове и програме, као и програм завршног испита, опште и уметничке матуре,
- предлаже одобравање уџбеника, утврђује потребе за новим уџбеницима и доноси план уџбеника,
- даје мишљење о Законима и другим актима којима се регулишу образовање и васпитање.

Према члану 12. истог Закона, НПС је дужан да најмање једанпут годишње Народној скупштини поднесе извештај о свом раду и стању у области предшколског, основног, средњег општег и уметничког образовања и васпитања.

Током 2010. године НПС је поднео извештај о раду за 2009. годину који је усвојен од стране Народне скупштине Републике Србије дана 22. септембра 2010. године. Приликом израде извештаја НПС се суочио са тешкоћом да на систематски начин извести о стању у образовању и васпитању. Наиме, у основи ове тешкоће лежи чињеница да не постоји скуп усаглашених и усвојених индикатора на основу којих би НПС могао да прати, процењује, и извештава о стању у образовању и васпитању. Полазећи од своје законске обавезе, НПС је формирао радну групу за

формулисање предлога индикатора који би се користили за праћење, процењивање и извештавање о стању у предшколском, основном, средњем општем и уметничком образовању и васпитању. Овај документ представља предлог радне групе НПС у којем се дају аргументи зашто је важно да се усвоји одређени скуп индикатора и да се стање у одговарајућим секторима образовања и васпитања прати и оцењује у односу на индикаторе, затим се приказује анализа индикатора који се користе од стране референтних међународних организација (UNESCO и OECD) и Европске уније и, коначно, износи се предлог скупа индикатора који би се користио од стране НПС.

Документ је израђен од стране Александра Бауцала у сарадњи са радном групом НПС у саставу: Бранислав Ђурђевић (председник), Бодин Старчевић, Мирјана Ћирић, Бора Кузмановић, Мирјана Илић и Даница Бојић (представник Уније средњошколаца Србије). У развоју документа је учествовао и Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва (Кабинет потпредседника Владе Републике Србије за европске интеграције) који је пружио стручну подршку аутору и радној групи НПС у свим фазама израде документа, као и организација KulturKontakt Austria уз чију подршку је организован округли сто *„Образовање и обука 2010 & 2020: Утицај развоја ЕУ на креирање националне политике – искуства из две државе чланице ЕУ“*. Може се рећи да је систем индикатора који се предлаже у овом документу резултат заједничких напора и сарадње свих поменутих актера. Документ је усвојен на седници НПС од 18. јануара 2011. године.

ЗАШТО СУ ИНДИКАТОРИ ПОТРЕБНИ?

Питање употребе индикатора за праћење и оцењивање стања у образовању и васпитању је веома широка тема која се већ деценијама дискутује како у оквиру академских кругова, тако и у оквиру међународних организација и међу онима који учествују у формулисању образовних политика. Не би било у складу са основном сврхом овог документа да се залази дубље у анализу различитих тема које се разматрају. Ипак, може бити корисно да се наведу теме у вези са којима постоје различити предлози:

- Које индикаторе укључити?
- Колико су релевантни поједини индикатори?
- Који је оптималан број индикатора?
- У којој мери индикатори треба да буду погодни за међународно поређење?
- Које индикаторе треба разложити на поједине подпопулације (дисагрегација)?

Иако се ове теме доста дискутују најчешће се долази до закључка да на ова питања не постоји један тачан одговор пошто постоје велике разлике између различитих образовних система. Из тог разлога најчешће се може чути препорука да они који треба да донесу одлуку о индикаторима и њиховом коришћењу треба да донесу оптималну одлуку имајући у виду, пре свега, сврху за коју ће служити одређени скуп индикатора и постојеће услове у којима ће се користити индикатори (ко ће их користити, да ли постоје расположиви подаци итд.).

Ипак, након неколико деценија дискусије (тачније од 60-тих година започиње тренд интензивнијег коришћења тзв. социјалних индикатора) може се рећи да, упркос свим наведеним отвореним питањима, постоји веома висок степен сла-

гања да су индикатори неопходни инструмент за праћење и оцењивање стања у образовању и васпитању, као и за формулисање нових образовних политика.

Зашто постоји тако широка сагласност да су индикатори неопходни за праћење и оцењивање образовног система?

Пре свега, образовни систем представља један од најразуђенијих друштвених система (нпр. само у Србији постоји преко 1,500 школа) те би праћење онога што се дешава у појединим деловима или на нивоу целог образовног система било немогуће без индикатора. Без индикатора не би било могуће сажети бесконачну количину информација које „теку“ од једног до другог сегмента образовног система. Другим речима, у таквим околностима сваки актер, или део образовног система би на себи својствен начин бирао о чему ће информисати друге и на који начин ће формулисати изабране информације. На основу таквих информација не би било могуће саставити „крупнију“ слику и стећи увид у стање образовања и васпитања, нити би била могућа комуникација, дискусија, усаглашавање појединачних оцена и доношење одлука. Постојање усаглашеног скупа индикатора уводи у комуникацију „заједнички језик“ између различитих актера и омогућава сагледавање укупног стања у образовању и васпитању, али и стања у појединим деловима образовног система.

Поред тога, тиме што индикатори омогућавају сагледавање стања у образовању и васпитању на стандардизован начин остварује се нужан предуслов за компаративну перспективу. Наиме, индикатори омогућавају да се упореди стање у различитим сегментима образовања и васпитања или да се упореди стање у образовању и васпитању у Србији са стањем у образовању у другим земљама. На пример, ако је стање у односу на одређени индикатор боље у неком делу образовног система или за неку подгрупу актера (нпр. за дечаке, или за урбане школе, или за децу са вишим социо-економским статусом) то би омогућило да се боље разуме стање на нивоу целог образовног система – у описаним случајевима могло би се доћи до сазнања да одређени проблем није општи проблем образовања и васпитања у целини, већ само неких њених делова. Поред тога, у случају индикатора који се истовремено користе од стране различитих земаља, односно међународних организација, могу се добити и упоредљиви подаци за Србију и друге земље. Такви подаци омогућавају да се стање у Србији сагледа из перспективе других земаља и да се идентификују земље у којима је ситуација боља, слабија или иста као у Србији. Дакле, индикатори су неопходни пошто омогућавају да се сагледају специфичне добре и слабе стране у различитим деловима образовног система, као и да се стање образовања и васпитања у Србији упореди са стањем у другим земљама.

Даље, индикатори су неопходни и због тога што је без њих немогуће управљати образовним системом на рационалан начин, нити водити савремену образовну политику из најмање четири разлога. Прво, савремена образовна политика треба да буде образложена и то на основу релевантних и поузданих података и налаза. Друго, савремена образовна политика треба да буде што је могуће више усмерена и селективна. Тозначи да мере образовне политике не треба спроводити на целокупном систему ако за то не постоје добри разлози, већ само на оне делове система у којима потоји потреба за датим мерама. Треће, савремена образовна политика треба да буде усмерена ка остварењу неких позитивних промена и те промене треба да буду „видљиве“ преко релевантних индикатора. Четврто, у савременој образовној политици спровођење политика и мера треба да буде систематски праћено у односу на релевантне индикаторе како би се на време уочило да ли оне дају резултате или их треба модификовати како би биле ефикасније.

Конечно, индикатори су неопходни пошто омогућавају свим заинтересованима да стекну увид у стање у образовању и васпитању и да тако имају надзор над образовањем и васпитањем. Поред тога, индикатори омогућавају свим заинтересованима да узму активно учешће у јавним и стручним дебатама о кључним питањима образовне политике и развоја образовања и васпитања. На пример, ако се постави добар систем индикатора (који пружа могућност да се на поуздан начин сагледају релевантни аспекти образовања и васпитања у земљи) онда ће сваки грађанин моћи да, чак иако не поседује стручна знања, уочи да ли је стање у одређеном тренутку боље или лошије и да, сходно својим интересима, узме учешће у јавној дебати и да се залаже за одређене промене. Дакле, може се рећи да су индикатори неопходни и за демократизацију образовања и васпитања и остваривање права грађана у домену образовања и васпитања.

У претходном тексту су наведени неки од важних разлога који уверљиво показују зашто је неопходно да се усвоји одређени скуп индикатора који би били коришћени за праћење образовања и васпитања у Србији. Можемо да закључимо да су индикатори неопходни инструмент за праћење и оцењивање стања у образовању и васпитању, као и за управљање и демократизацију образовања и васпитања у некој земљи. Без индикатора и поузданих података свака оцена о стању у образовању и васпитању била би уствари само утисак или уверење који, због своје субјективности, не би могли да омогуће рационалну дебату и одлучивање.

С друге стране, видели смо да је питање које индикаторе треба користити за праћење отворено питање, тј. да не постоји један одговор који би био најбољи за све. У суштини свака земља треба да се определи за оне индикаторе који су најрелевантнији. Ипак, у трагању за оптималним скупом индикатора добар „путоказ“ може пружити пракса водећих међународних организација као што су

UNESCO и OECD, као и пракса која постоји на нивоу ЕУ. Наиме, индикатори који се користе од стране ових организација представљају оне индикаторе око којих је успостављена сагласност већег броја држава и партнера упркос великим разликама које постоје између образовних система. Из тог разлога у следећем одељку приказаће се индикатори који се користе за праћење стања у образовању и васпитању од стране најрелевантнијих актера на међународном нивоу.

КОЈЕ ИНДИКАТОРЕ КОРИСТЕ РЕЛЕВАНТНИ АКТЕРИ?

У овом одељку биће приказан скуп индикатора који се користе за извештавање о образовању од стране водећих међународних организација и ЕУ. Поред тога, биће приказани и индикатори који се користе од стране Републичког завода за статистику Републике Србије (у даљем тексту: РЗС), као и индикатори који су уграђени у три стратешка документа Владе Републике Србије у којима образовање и васпитање представља важан део (Национални план акције за децу, Праћење социјалне укључености и Миленијумски развојни циљеви). На основу овог прегледа може се стећи потпуни увид у разноврсност и ширину индикатора који се користе од стране различитих организација и установа приликом извештавања о образовању и васпитању. Такав увид може у значајној мери да помогне приликом доношења одлуке о скупу индикатора који би био оптималан за коришћење у Србији.

У наредном тексту биће приказан само списак индикатора, док се потпуније информације о индикаторима, њиховој дефиницији, изворима података и подгрупама за које се обезбеђују посебне информације за дате индикаторе могу пронаћи у анексу овог документа.

OECD публикација „Образовање на први поглед“

Организација за економску сарадњу и развој (OECD) је већ неколико деценија једна од референтних организација када је у питању праћење образовања у земљама чланицама и партнерским земљама. Сваке године ова организација објављује публикацију „Образовање на први поглед“ (Education at glance) у којој се приказују различити образовни системи у односу на изабрани скуп индикатора.

Полазећи од чињенице да Владе посвећују све већу пажњу поређењу са другим земљама у трагању за ефикасним образовним политикама које ће уна-

предити социјалне и економске перспективе појединаца и учинити образовање квалитетнијим и ефикаснијим, OECD је развила систем квантитативних и међународно упоредивих индикатора. Ови индикатори имају за циљ да омогуће онима који воде образовну политику и практичарима да сагледају свој образовни систем у односу на друге земље.

Имајући у виду сврху овог документа, овде је важно указати на чињеницу да се приликом селекције индикатора водило рачуна о следећа четири донекле контрадикторна захтева. Прво, индикатори треба да буду релевантни за образовну политику у појединим земљама (тј. за кључне изазове на које образовна политика покушава да нађе најбоље одговоре), али да омогуће и смислено поређење различитих земаља. Друго, индикатори треба да буду универзални, али треба да омогуће и да буду осетљиви на историјске, друштвене и културолошке специфичности. Треће, индикатори треба да буду што јаснији и специфични, али и довољно сложени да обухвате све релевантне аспекте образовања. Четврто, изабрани скуп индикатора треба да буде што мањи, али довољно разноврстан да би могао да одговори на специфичне потребе и изазове са којима се суочавају доносиоци одлука у различитим земљама.

Табела 1. Индикатори који се користе за опис стања у образовању у оквиру публикације "Образовање на први поглед" (OECD)

Учинак образовних институција и утицај учења	Финансијски и људски ресурси инвестирани у образовање	Доступност образовања, партиципација и напредак	Окружење за учење и организација школа
1. Ниво образовања одраслих	1. Потрошња по ученику	1. Учесници у образовању	1. Количина времена проведена на настави
2. Број ученика који су завршили средње образовање и приступају високо школским установама	2. Сразмера националног богатства утрошеног на образовање	2. Студије у иностранству (учесници и дестинације)	2. Број ученика по наставнику и величина одељења
3. Број студената који је стекао високо образовање	3. Количина јавног и приватног инвестирања у образовање	3. Успешност студената у преласку из система образовања на тржиште рада	3. Зараде наставника
4. Број студената који стиче високо образовање	4. Укупна јавна потрошња на образовање		4. Количина времена коју наставници проведу држећи наставу
5. Број одраслих који учествује у образовању и обучавању	5. Трошкови студената и субвенције из јавног сектора		5. Избор школе и мере које имају за циљ промовисање или рестрикцију избора
6. Утицај нивоа образовања на партиципацију на тржишту рада	6. Ресурси и службе на које се троше средства		6. Утицај родитеља на образовање њихове деце
7. Економска корист образовања	7. Фактори који утичу на ниво потрошње		
8. Подстицаји за инвестирање у образовање			
9. Друштвени исходи образовања			
10. Економске везе са образовањем			

Публикација „Образовање на први поглед“, у оквиру које се сваке године објављују најновији подаци за изабрани скуп индикатора, је производ сарадње између земаља чланица, стручњака и институција који се ослањају на индикаторе који су дефинисани од стране OECD INES (Indicators of education system) програма. Публикацију сваке године припрема Одељење за индикаторе и анализу OECD директората за образовање уз допринос Центра за образовна истраживања и иновације.

Почетком септембра 2010. године објављена је најновија публикација „Образовање на први поглед 2010“ у којој се представљају најновији подаци о стању у образовању за све земље чланице (31 земља) и још 8 земаља са којима постоји програмска сарадња (Словенија, Естонија, Израел, Русија, Бразил, Кина, Индија и Индонезија).

У табели 1 приказани су индикатори на основу којих се извештава о стању у образовању у оквиру публикације „Образовање на први поглед“. Индикатори су подељени у четири веће групе које се односе на: (а) учинак образовних институција и утицај учења, (б) финансијски и људски ресурси инвестирани у образовање, (ц) доступност образовања, партиципација и напредак и (д) окружење за учење и организација школе. У оквиру сваке од ове четири групе налази се више индикатора – 10 у групи А, 7 у групи Б, 3 у групи Ц и 6 у групи Д (укупно 26 индикатора). Детаљнији подаци о индикаторима, њиховим дефиницијама, посебне групе за које се индикатор прати и који су извори података могу се пронаћи у прилогу овог документа.

Индикатори који се користе у ЕУ (Eurydice, Еуростат и 20 основних индикатора)

Образовање, стручно оспособљавање и обучавање, као и целоживотно учење играју виталну улогу у економском и друштвеном контексту Евро зоне. Могућности које ЕУ нуди својим грађанима за живот, студирање и рад у другим земљама обезбеђују велики допринос разумевању између особа из различитих култура, личном развоју и остваривању пуног економског потенцијала ЕУ. Имајући у виду важност коју ЕУ придаје образовању, током година створено је неколико публикација (Eurydice и Eurostat годишњак) и скуп стандардизованих индикатора (20 „core“ индикатора) како би се пратило стање у образовању.

Индикатори и референтне вредности („benchmarks“) су формулисани у циљу праћења напретка који је од суштинског значаја за имплементацију и праћење „Лисабонског плана“ (Lisbon strategy/agenda). Тренутни оквир је заснован на Програму за образовање и обучавање 2010 и Програму Европа 2020 и састоји се од скупа 20 основних индикатора („core“ индикатори) и пет референтних вредности („benchmarks“) за 2010. и 2020. годину. Овај оквир олакшава размену искустава и добрих пракси и омогућава да се: обезбеди статистичка утемељеност кључних аспеката образовних политика, анализира напредак ка Лисабонским циљевима на нивоу Европске уније (ЕУ) и националном нивоу, идентификују примери добре праксе које се могу ширити у земљама ЕУ, те поређење постигнућа између земаља чланица ЕУ и оних које то нису (од којих су најважније САД и Јапан).

Оквир индикатора се састоји од основних („core“) индикатора који су опште природе и индикатора који се односе на контекст у којем функционише образовање. Осам кључних домена индикатора који су идентификовани у Стратегији образовања и обучавања 2010 су: праведност, промовисање ефикасности у образовању и обучавању; целоживотно образовање, дефинисање кључних вештина за младе; модернизација образовања, модернизација стручног образовања и обучавања (Копенхагенски процес); модернизација високог образовања (Болоњски процес) и запошљавање (Табела 2).

Табела 2. Индикатори који се користе за опис стања у образовању у оквиру листе 20 кључних индикатора у ЕУ

Праведност	Ефикасност	Целоживотно учење	Кључне компетенције младих	Модернизација образовања и обучавања	Запошљавање
Партиципација у предшколском образовању	Инвестиције у образовање и обучавање	Партиципација одраслих у целоживотном учењу	Писменост у области читања, математике и науке	Руковођење школом	Ниво образовања популације
Образовање за децу са посебним потребама		Вештине одраслих	Језичке вештине	Школе као локални центри за учење са вишеструком наменом	
Ученици који напуштају школовање			ICT вештине	Професионални развој наставника и тренера	
			Грађанске вештине	Стратификација система за образовање и обучавање	
			"Учити како се учи"	Стопа завршавања средњег образовања код младих	
				Дипломирани у високом образовању	
				Међународна мобилност срудената	
				Повратници у систем образовања и обучавања	

Као што је већ речено раније у тексту, поред скупа индикатора ЕУ земље су се усагласиле око 5 циљева Лисабонског процес који су дефинисани преко 5 индикатора и референтних вредности ("benchmarks") за 2010. и 2020. годину (види табелу 3).

Табела 3. Преглед референтних вредности за пет индикатора који се користе за дефинисање циљева Лисабонског процеса за 2010. и 2020. годину

Индикатори и референтне вредности за 2010. годину:
– Мање од 10% особа које прерано напуштају образовање (тј. млади старости 18-24 године који су завршили основно образовање и не учествују више ни у образовању ни у обучавању) – Смањити за најмање 20% проценат ученика који нису достигли други PISA ниво у домену разумевање прочитаног – Најмање 85% младих је завршило средње образовање (тј. млади старости 20–24 године који су завршили средње образовање) – Повећање од најмање 15% у броју оних који завршавају високо образовање у три домена (математика, природне науке и технологија) уз истовремено смањивање родних разлика у погледу остварења овог индикатора – 12.5% одрасле популације (25-64 година старости) треба да учествује у целоживотном образовању
Индикатори и референтне вредности за 2020. годину:
– Најмање 95% деце старости од 4 године до узраста на којем се деца укључују у обавезно образовање треба да буде укључено у рано образовање – Удео особа које прерано напуштају образовање и обучавање (тј. млади старости 18-24 године који су завршили основно образовање и не учествују више ни у образовању ни у обучавању) треба да буде мањи од 10% – Удео младих старости 15 година који не достижу други PISA ниво у математици, науци и разумевању прочитаног треба да буде мањи од 15% – Удео одраслих 30–34 година старости који су завршили високо образовање треба да буде најмање 40% – У просеку најмање 15% одраслих (25–64 године старости) треба да учествују у целоживотном образовању

Европа у бројкама – „Еуростат годишњак за 2010. годину“ је замишљен као публикација која пружа уравнотежен сет индикатора, са широким пресеком информација из различитих сектора. Ова публикација обезбеђује информације о ЕУ-

27 (27 држава чланица ЕУ), евро зони (на основу података за 16 чланица), као и појединачним државама чланицама.

Публикација је организована на начин да су за сваку тематску групу индикатора дате основне информације и представљен њихов значај у оквиру опште образовне политике, а затим су пружени детаљи у вези са дефиницијом индикатора, расположивошћу података и коментар о главним налазима. Највећи део извештаја који се односи на неке тематске индикаторе се састоји од табела и графика који указују на различите аспекте образовања, а често су обухваћене и информације о развојном тренду током претходних година у оквиру Европске уније (ЕУ), евро зоне и држава чланица.

Табела 4. Индикатори који се користе за опис стања у образовању у оквиру публикације „Eurostat годишњак за 2010. годину – Европа у бројкама“ (Eurostat Yearbook 2010 – Europe in figures)

Партиципација у образовању и образовни ниво младих	Учење страног језика	Потрошња у образовању	Високо образовање	Целоживотно учење и стручно обучавање
Четворогодишњаци у образовном систему	Број ученика који уче стране језике	Укупна јавна потрошња у образовању	Високо образовање – студенти	Целоживотно учење
Осамнаестогодишњаци у образовном систему	Просечан број страних језика по ученику	Потрошња на образовне институције из приватних ресурса	Мобилност наставника и студената	Формално образовање
Број ученика и студената		Јавне школе / институције	Студенти у високом образовању	Неформално образовање
Очекивано трајање школовања		Потрошња по ученику / студенту у јавним и приватним институцијама	Број дипломираних у високом образовању	Континуирано стручно обучавање
Број ученика по наставнику				
Ниво образовања младих				

Стандарде за статистику у образовању, која се користи у овом извештају, поставиле су три међународне организације: Завод за статистику (UIS) при УН организације за образовање, науку и културу (UNESCO), Организација за економску сарадњу и развој (OECD), као и Завод за статистику Европске уније (Eurostat). Статистика образовања у овом извештају покрива следеће тематске области: партиципација у образовању и образовни ниво младих, учење страног језика, потрошња, високо образовање и целоживотно учење и стручно обучавање (Табела 4).

Кључни подаци о образовању у Европи (*Key Data on Education in Europe*) седмо издање ове публикације, комбинује статистичке податке и квалитативне информације са циљем да пружи широк преглед организације и функционисања европских образовних система, као и увид у начине на које земље одговарају на уобичајене изазове у образовању. Општу слику о образовању у Европи, број модела и типичне обрасце који се односе на њену структуру и функционисање приказани су у овој публикацији.

Извештај се заснива на подацима прикупљеним путем националних јединица Eurydice мреже, Европског статистичког система коју координира Еуростат, и PISA/PIRLS међународне базе података. Објављивање стандардизованих квантитативних и квалитативних података има за циљ да обезбеди доносиоцима одлука у области образовања информације које ће им помоћи да направе најбољи избор који ће обезбедити да највећи број људи има приступ квалитетном образовању и обучавању. Последње издање публикација „Кључни подаци о образовању у Европи“ покрива 31 европску земаљу, односно све оне које су укључене у Eurydice мрежу у Програму целоживотног учења (2007-2013).

Структура и избор показатеља за ово издање одабрани су након консултација између Eurydice мреже и Завода за статистику Европске заједнице (ЕУРОСТАТ). Показатељи садржани у овом извештају су распоређени у шест категорија под називом *контекст*, *организација* (структура, циљеви и евалуација и доношење одлука), *партиципација*, *ресурси* (инвестирање и опрема, наставници и руковођење), *образовни процеси* (време проведено на настави, груписање ученика и школска клима и процењивање ученичких постигнућа) и *дипломирани студенти и ниво квалификација*. Неколико индикатора из поглавља контекст је изостављено из анализе с обзиром да се односе на популациону статистику (Табела 5).

Табела 5. Индикатори који се користе за опис стања у образовању у оквиру публикације
„Кључни подаци о образовању у Европи“
(Key data on education in Europe)

Организација Структура (С), Циљеви и евалуација (ЦЕ) и Доношење одлука (ДО)	Партиципација	Ресурси Инвестирање и опрема (И), Наставници (Н) и Руковођење (Р)	Образовни процес Време проведено на настави (В), Груписање ученика и школска клима (Г) и Процењивање ученичких постигнућа (П)	Дипломирани студенти и ниво квалификација
(С1) Структура образовног система	Сразмера ученика и студената у укупној популацији	(И1) Укупна потрошња јавног сектора на образовање као проценат БДП	(В1) Минимално препоручено време које ученици треба да provedу у настави током првих девет година школовања	Сразмера популације узраста 20-24 године старости која је стекла барем средње образовање
(С2) Трајање обавезног образовања	Сразмера ученика и студената у узрастним групама 3–19 и 3–29 година	(И2) Јавна потрошња на образовање као проценат укупне јавне потрошње	(В2) Минимално препоручено време посвећено обавезним предметима или општим доменима у основном образовању у целини у односу на укупно препоручено време у настави	Сразмера популације која не поседује барем средње образовање
(С3) Јавни и приватни сектор у образовању	Проценат младих узраста 15–24 година у образовању и обучавању	(И3) Укупна јавна потрошња на образовање према образовним нивоима као проценат БДП	(В3) Минимално препоручено време посвећено обавезним предметима или општим доменима у средњем образовању у целини	Број жена на сваких 100 мушкараца које су стекле средњошколско образовање

Организација Структура (С), Циљеви и евалуација (ЦЕ) и Доношење одлука (ДО)	Партиципација	Ресурси Инвестирање и опрема (И), Наставници (Н) и Руковођење (Р)	Образовни процес Време проведено на настави (В), Груписање ученика и школска клима (Г) и Процењивање ученичких постигнућа (П)	Дипломирани студенти и ниво квалификација
(С4) Степен слободе који родитељи поседују при бирању школе током обавезног образовања у јавном сектору	Сразмера ученика имигрантског порекла у укупној популацији ученика старости 15 година	(И4) Годишња потрошња у институцијама јавног сектора по ученику / студенту изражена у ППС ЕУР	(В4) Дистрибуција ученика четвртог разреда у основном образовању према недељном броју сати похађања наставе на језику на коме се она одржава у односу на минимално прописано препоручено време	Проценат популације са квалитетним образовањем на нивоу високог образовања у популацији узраста 30-64 година старости
(С5) Органи управљања унутар образовног система	Партиципација четворогодишњака у образовању	(И5) Годишња потрошња у институцијама јавног сектора по ученику / студенту и образовном нивоу изражена у ППС ЕУР	(В5) Наставни ресурси коришћени у настави читања	Број жена на 100 мушкараца које су дипломирале у области високог образовања
(С6) Величина школе (основно образовање)	Стопа партиципације у предшколском и основном образовању	(И6) Пропорција потрошње у образовању из јавних и приватних извора	(В6) Количина домаћих задатака на језику на коме се изводи настава	Варијације у броју жена на 100 мушкараца које су дипломирале у области високог образовања
(С7) Предшколске установе	Стопа партиципације према узрасту од основног до високог образовања	(И7) Одредбе о бесплатном и предшколском образовању које се наплаћује	(В7) Дистрибуција петнаестогодишњака према броју сати за које су известили да проводе у изради домаћих задатака и учењу код куће	Дипломирани у високом образовању према области студирања и обучавања

Организација Структура (С), Циљеви и евалуација (ЦЕ) и Доношење одлука (ДО)	Партиципација	Ресурси Инвестирање и опрема (И), Наставници (Н) и Руководјење (Р)	Образовни процес Време проведено на настави (В), Груписање ученика и школска клима (Г) и Процењивање ученичких постигнућа (П)	Дипломирани студенти и ниво квалификација
(С8) Услуге бриге о деци	Проценат ученика средњих школа (ISCED 3) који прате опше образовне програме према NUTS регијама	(И8) Јавно финасирање приватних школа у основном образовању које добивају помоћ у субвенцијама у односу на школе у јавном сектору	(Г1) Основне методе груписања деце у предшколском образовању	Проценат квалификација у високом образовању додељених женама
(С9) Завршетак обавезног образовања	Дистрибуција ученика средњих школа према врсти програма (општи или стручни)	(И9) Извори јавног финансирања у образовању према административним нивоима	(Г2) Максимални препоручени број четворогодишњака на једног квалификованог одраслог у школама или другим видовима предшколских институција	Варијација у броју дипломираних на нивоу високог образовања у области науке и технике
(С10) Селекциона процедура за улазак у високо образовање	Стопа партиципације након обавезног образовања	(И10) Дистрибуција укупне годишње потрошње у институцијама јавног сектора према главним категијама потрошње	(Г3) Основни модел поделе предмета и сати наставе наставника који предају узрасту ученика 7 година старости	
(ЦЕ1) Вештине које би деца требало да поседују када заврше предшколско образовање	Очекивано трајање образовања за петогодишњаке	(И11) Приступ школској библиотеци (или у одељењу) у основном образовању	(Г4) Расподела ученика у четвртог разреда основног образовања према начину расподеле дужности између наставника у предметима и часовима наставе, према извештају наставника	

Организација Структура (С), Циљеви и евалуација (ЦЕ) и Доношење одлука (ДО)	Партиципација	Ресурси Инвестирање и опрема (И), Наставници (Н) и Руковођење (Р)	Образовни процес Време проведено на настави (В), Груписање ученика и школска клима (Г) и Процењивање ученичких постигнућа (П)	Дипломирани студенти и ниво квалификација
(ЦЕ2) Евалуација škola и наставника коју обављају екстерни и / или интерни евалuatorи	Проценат студената у високом образовању односу на укупан број ученика и студената	(И12) Директна подршка из јавног сектора (субвенције и зајмови) ученицима и студентима као проценат укупне јавне потрошње на образовање	(Г5) Одредбе или препоруче о величини одељења у основном образовању	
(ЦЕ3) Коришћење централно стандардизовани х критеријума при екстерној евалуацији	Трендови у индексу броја студената у високом образовању за период 2002- 2006	(И13) Видови финансијске помоћи родитељима деце у основном образовању	(Г6) Промене и сразмери ученика и наставног особља у основном образовању за 2001. и 2006. годину	
(ЦЕ4) Објављивање резултата екстерне евалуације школа	Сразмера пропорције студената у високом образовању у регији у односу на регионалну пропорцију укупног становништва	(И14) Примаоци и сврха финансијске подршке у јавном сектору за студенте који студирају пуно време током процеса стицања прве квалификације јавном и / или приватном сектору које потпомаже држава	(Г7) Дистрибуција ученика у четвртом разреду основног образовања у односу на величину њиховог одељења, према извештајима наставника спрам званичних препоруча или одредаба о максималној величини одељења	

Организација Структура (С), Циљеви и евалуација (ЦЕ) и Доношење одлука (ДО)	Партиципација	Ресурси Инвестирање и опрема (И), Наставници (Н) и Руководјење (Р)	Образовни процес Време проведено на настави (В), Груписање ученика и школска клима (Г) и Процењивање ученичких постигнућа (П)	Дипломирани студенти и ниво квалификација
(ЦЕ5) Коришћење различитих извора информација у процесу надгледања образовних система	Стопа учешћа у високом образовању	(И15) Видови приватних доприноса које на годишњем нивоу плаћају студенти који студирају пуно време у процесу стицања прве квалификације	(Г8) Организациони приступи у настави читања према извештајима наставника	
(ЦЕ6) Коришћење испита и тестирања у процесу надгледања образовних система	Број жена на 100 мушкараца уписаних у високо образовање у периоду 2002- 2006	(И16) Износ накнада и других доприноса изражених у ППС ЕУР које плаћају студенти који студирају пуно време у процесу стицања прве квалификације	(Г9) Начини интеграције ученика чији је матерњи језик другачији од језика на коме се одржава настава у процес обавезног образовања	
(ДО1) Политика аутономије škola	Дистрибуција студената у високом образовању који студирају пуно време према узрасту	(Н1) Структура иницијалног образовања наставника	(Г10) Сразмера ученика и наставног особља у средњем образовању	

Организација Структура (С), Циљеви и евалуација (ЦЕ) и Доношење одлука (ДО)	Партиципација	Ресурси Инвестирање и опрема (И), Наставници (Н) и Руковођење (Р)	Образовни процес Време проведено на настави (В), Груписање ученика и школска клима (Г) и Процењивање ученичких постигнућа (П)	Дипломирани студенти и ниво квалификација
(ДО2) Партиципација представника родитеља у процесу одлучивања	Проценат студенткиња уписан у различите области студирања у високом образовању	(Н2) Ниво и најмања дужина трајања иницијалног образовања наставника за предшколско образовање најмања прописана количина од укупног времена коју треба посветити професионално м усавршавању	(Г11) Расподела ученика у четвртог разреда основне школе према броју преступа који су пријављени у њиховим школама	
(ДО3) Партиципација родитеља у саветодавним телима на националном или централном нивоу	Проценат студената у високом образовању који студирају у другој земљи чланице ЕУ, земљи кандидату или ЕФТА/ЕЕА земљи	(Н3) Ниво и најмања дужина трајања иницијалног образовања наставника за основно образовање и најмања прописана количина од укупног времена коју треба посветити професионално м усавршавању	(Г12) Учесталост дисциплинарних проблема у четвртог разреда основне школе	

Организација Структура (С), Циљеви и евалуација (ЦЕ) и Доношење одлука (ДО)	Партиципација	Ресурси Инвестирање и опрема (И), Наставници (Н) и Руководјење (Р)	Образовни процес Време проведено на настави (В), Груписање ученика и школска клима (Г) и Процењивање ученичких постигнућа (П)	Дипломирани студенти и ниво квалификација
(ДО4) Послодавци		(Н4) Ниво и најмања дужина трајања иницијалног образовања наставника за основно образовање, виши разреди и најмања прописана количина од укупног времена коју треба посветити проофесионално м усавршавању	(П1) Основне званичне препоруче за прелазак у наредни разред током основног образовања	
(ДО5) Јавна потрошња у образовању		(Н5) Ниво и најмања дужина трајања иницијалног образовања наставника у средњем образовању и најмања прописана количина од укупног времена коју треба посветити проофесионално м усавршавању	(П2) Услови за прелазак у више разреде основног образовања у јавном и приватном сектору које потпомаже држава	
		(Н6) Системи индукције	(П3) Сертификована процена на крају основног или обавезног образовања	

Организација Структура (С), Циљеви и евалуација (ЦЕ) и Доношење одлука (ДО)	Партиципација	Ресурси Инвестирање и опрема (И), Наставници (Н) и Руковођење (Р)	Образовни процес Време проведено на настави (В), Груписање ученика и школска клима (Г) и Процењивање ученичких постигнућа (П)	Дипломирани студенти и ниво квалификација
		(Н7) Мере подршке за нове наставнике	(П4) Сертификована процена на крају општег средњег образовања	
		(Н8) Статус континуираног професионалног развоја наставника у основном и општем средњем образовању		
		(Н9) Обучавање наставника са фокусом на читање		
		(Н10) Врсте радног статуса доступни наставницима		
		(Н11) Видови подршке наставницима у основном и општем средњем образовању		
		(Н12) Подршка специјалиста при тешкоћама у читању		
		(Н13) Званичне дефиниције радног времена наставника у основном и општем средњем образовању		

Организација Структура (С), Циљеви и евалуација (ЦЕ) и Доношење одлука (ДО)	Партиципација	Ресурси Инвестирање и опрема (И), Наставници (Н) и Руководјење (Р)	Образовни процес Време проведено на настави (В), Груписање ученика и школска клима (Г) и Процењивање ученичких постигнућа (П)	Дипломирани студенти и ниво квалификација
		(Н14) Недељно оптерећење наставника са пуним радним временом изражена у сатима у основном и средњем образовању		
		(Н15) Године пензионисања наставника у основном и средњем образовању		
		(Н16) Минимална и максимална основна бруто зарада наставника у односу на БДП per capita		
		(Н17) Наставници у основном образовању кроз проценат укупне активне популације		
		(Н18) Проценат жена наставника у основном и средњем и високом образовању		
		(Н19) Дистрибуција наставника према узрасним групама у основном образовању		

Организација Структура (С), Циљеви и евалуација (ЦЕ) и Доношење одлука (ДО)	Партиципација	Ресурси Инвестирање и опрема (И), Наставници (Н) и Руковођење (Р)	Образовни процес Време проведено на настави (В), Груписање ученика и школска клима (Г) и Процењивање ученичких постигнућа (П)	Дипломирани студенти и ниво квалификација
		(Н20) Дистрибуција наставника према узрастним групама у средњем образовању		
		(Н21) Пропорција наставника у узрастним групама близу годинама пензионисања у основном и средњем образовању		
		(Р1) Услови за позицију директора школе (укључујући професионално искуство у настави, искуство у администрацији и обучавању за позицију директора)		
		(Р2) Најмањи број година професионалног искуства у настави потребног за позицију директора школе у основном и општем средњем образовању		

Организација Структура (С), Циљеви и евалуација (ЦЕ) и Доношење одлука (ДО)	Партиципација	Ресурси Инвестирање и опрема (И), Наставници (Н) и Руководјење (Р)	Образовни процес Време проведено на настави (В), Груписање ученика и школска клима (Г) и Процењивање ученичких постигнућа (П)	Дипломирани студенти и ниво квалификација
		(P3) Бруто годишња зарада директора школе у односу на БДП per capita		
		(P4) Сразмера времена које директор школе проводи у различитим активностима		

UNESCO образовни индикатори

UNESCO публикација о образовним индикаторима обухвата широк спектар показатеља стања у образовању на различитим нивоима, од предшколског до високог образовања, док база UNESCO института за статистику (UIS) представља једну од најобухватнијих база окупљајући податке о 200 различитих земаља света.

UIS уједно прати и напредак у остварењу циљева програма „Образовање за све“ (Education for All – EFA) и „Миленијумски развојни циљеви“ (Millennium Development Goals – MDG). Статистике, које се ажурирају два пута годишње, користе различити партнери, укључујући владе појединих држава, донаторске агенције и друге УН организације. Конкретно, UIS је између осталог, примарни извор података за извештај за „Образовање за све – Глобални извештај о праћењу“ (Education for All Global Monitoring Report), Светских развојних индикатора (World Development Indicators) и Извештаја о људском развоју (Human Development Report).

UIS служи и као „лабораторија“ за развој и тестирање нових индикатора и статистичке методологије. У сарадњи са статистичарима из различитих земаља UIS, такође, континуирано ради на оснаживању капацитета националних статистичких органа у циљу побољшања квалитета података на националном и међународном нивоу.

У табели 6 приказани су индикатори на основу којих се извештава о стању у образовању у оквиру UNESCO публикације. Индикатори су тематски организовани у четири веће групе које се односе на: писменост, приступ, покривеност и ефикасност, финансирање и запослене у образовању.

Табела 6. Индикатори који се користе за опис стања у образовању у оквиру UNESCO публикације

Писменост	Приступ, покривеност и ефикасност	Финансирање образовања	Запослени у образовању
Стопа писмености и неписмености у одраслој популацији	Бруто стопа уписа у први разред основне школе	Јавна потрошња на образовање изражена у % бруто националног прихода	Проценат наставника жена
Број неписмених у одраслој популацији	Нето стопа уписа у први разред основне школе	Јавна потрошња на образовање изражена у % укупне потрошње владе	Проценат наставног особља у приватним образовним институцијама
Стопа писмености међу младима	Очекиван број година проведених у школи	Проценат дистрибуције текуће јавне потрошње на образовање према нивоима	Проценат наставника са потребним квалификацијама
	Стопа преласка у виши разред	Текућа јавна потрошња по ученику (студенту) изражена у % бруто националног прихода per capita	
	Бруто стопа уписа	Текућа јавна потрошња на образовање изражена у % укупне јавне потрошње на образовање	
	Нето стопа уписа	Примања запослених изражена у % текуће јавне потрошње на образовање	
	Стопа уписа специфична за узраст	Јавна потрошња за поједине ISCED нивое изражена у % укупне јавне потрошње на образовање	
	Стопа понављања по разреду		
	Стопа успешности по разреду		
	Коефицијент ефикасности		
	Године проведене у школовању према ученику/студенту који завршава школовање		
	Проценат понављача		
	Број ученика по наставнику		
	Проценат дистрибуције студената према ISCED класификацији		

Писменост	Приступ, покривеност и ефикасност	Финансирање образовања	Запослени у образовању
	Проценат студената међу женама на сваком од нивоа високог образовања према ISCED класификацији		
	Проценат дистрибуције студената према домену студија у складу са ISCED класификацијом		
	Проценат дистрибуције дипломаца према домену студија у складу са ISCED класификацијом		
	Проценат уписа у приватне образовне институције		
	Ниво образовања популације 25 година старости и више		
	Број студената на 100,000 становника		
	Проценат дистрибуције уписа у средње образовање према типу образовног програма		
	Бруто сразмера уписа у последњи разред основног образовања		
	Очекивана бруто сразмера уписа у последњи разред основног образовања		
	Бруто стопа оних који завршавају основно образовање		
	Очекивана бруто стопа оних који ће завршити основно образовање		
	Деца изван система основног образовања		
	Стопа напредовања по разредима		
	Стопа оних који напуштају образовање по разредима		
	Бруто сразмера уписа у предшколско образовање		
	Проценат новоуписаних у основно образовање са искуством похађања предшколског образовања		
	Индекс једнакости полова		

Статистички годишњак

Статистички годишњак Србије 2009 представља 42. издање ове публикације после Другог светског рата (тек од 1974. године успостављена је редовна годишња периодика), а публикација је осмишљена тако да обухвата кључне информације из свих области друштвеног и економског живота земље, пружајући избор података из готово свих статистичких истраживања за Републику Србију.

Подаци о основном, средњем, вишем и високом образовању и васпитању прикупљају се редовним годишњим извештајима, а у десетогодишњој периодици, спроводи се попис школског простора основних и средњих школа, попис наставног особља основних и средњих школа и попис наставног особља високошколских установа. Подаци о основном и средњем образовању и васпитању односе се на крај школске године, док се подаци о уписаним студентима и наставном особљу на вишим школама, факултетима и академијама односе на зимски семестар, у коме је извршен упис студената. Подаци о дипломираним студентима, специјалистима, магистрима наука и докторима наука односе се на календарску годину. Подаци о предшколским установама и домовима ученика и студената такође се прикупљају редовним годишњим извештајима.

С обзиром да Годишњак обухвата кључне информације из свих области друштвеног и економског живота земље индикатори у вези са образовањем и васпитањем су описани у истоименом поглављу, а тематски су подељени у две велике целине: основно, средње и високо образовање и предшколске установе и ученички стандард. Одређен број индикатора који су релевантни и за сагледавање стања у образовању и васпитању се налази и у следећим поглављима: становништво, запосленост и зараде и финансије, потрошња и инвестиције (Табела 7). Сходно томе одређен број статистичких података у вези са образовањем и васпитањем долази и из редова Завода за обрачун и плаћања, Министарства финансија Републике Србије, Националне службе за запошљавање и др.

Табела 7. Индикатори који се користе за опис стања у образовању и васпитању у оквиру публикације „Статистички годишњак“

Основно, средње и високо образовање и васпитање	Предшколске установе и ученички стандард	Становништво	Запосленост и зараде	Финансије, потрошња и инвестиције
Школа	Предшколске установе	Школска спрема популације 15 година и више	Просечна зарада и индекси у образовању	БДП per capita у образовању
Обухват образовањем	Домови ученика	Писменост популације узраста 10 година и више		Индекси обима финалне потрошње домаћинства на образовање
Стопа напуштања	Студентски домови			Лична потрошња на образовање
Стопа завршавања	Запослени у предшколским институцијама и домовима ученика и студената			Запослени и приходи корисника буџетских средстава у образовању
Стопа настављања школовања				Расходи корисника буџетских средстава у образовању
Редовно основно образовање				Укупне остварене инвестиције у основна средства у образовању
Редовно средње образовање				Остварене инвестиције у нова основна средства у образовању
Специјално образовање (основно и средње)				Исплате за инвестиције по изворима финасирања
Образовање одраслих				
Основне музичке и балетске школе				
Наставници у ОШ и СШ				
Школе и ученици са наставом на језику народности				
Школе за образовање свештеника				
Високо образовање				
Наставно особље на факултетима, академијама и високим школама				
Специјалисти, магистри и доктори наука				

Индикатори који су део стратешких докумената у Републици Србији

У овом делу текста биће приказани индикатори који су уграђени у три стратешка документа који су усвојени од стране Владе Републике Србије – Национални план акције за децу (НПА), Праћење социјалне укључености у Републици Србији и Миленијумски развојни циљеви. У ова три стратешка документа образовање и васпитање има значајну улогу која се одражава и у чињеници да сви поменути документи садрже и читав низ индикатора за праћење стања у образовању и васпитању. Имајући у виду да се ради о документима који су усвојени од стране Владе Републике Србије који дефинишу основне правце за развој образовања и васпитања у Србији, важно је да се посебна пажња посвети индикаторима за праћење образовања и васпитања који су наведени у овим документима.

Национални план акције за децу

Национални план акције за децу (НПА) је стратешки документ Владе Републике Србије у коме се дефинише општа политика земље према деци за период до 2015. године. НПА је израђен поштујући у потпуности четири основна принципа из којих проистичу сви чланови УН Конвенције о правима детета (недискриминација; најбољи интерес детета; право на живот, опстанак и развој; и партиципација деце). Овим стратешким документом Влада Србије дефинише своју краткорочну, средњерочну и дугорочну политику према деци. Основни циљ НПА је да се свој деци без изузетка обезбеди равноправност, доступност, квалитет и ефикасност свих јавних служби за децу (у области здравља, образовања и васпитања, социјалне заштите, културе, правне и судске заштите). Други приоритет НПА се односи на обезбеђивање квалитетног образовања и васпитања за све. У оквиру НПА је дефинисан и читав низ индикатора преко којих треба пратити реализацију овог стратешког документа:

- Проценат БДП за образовање
- Проценат БДП за основно образовање
- Проценат обухваћене деце програмима за децу годину дана пре поласка у школу (по општинама, у Републици)
- Број установа које укључују децу годину дана пре поласка у школу (по општинама, у Републици)

- Број васпитних група (по општинама, у Републици)
- Проценат деце обухваћене предшколским васпитањем (по општинама, у Републици)
- Проценат деце из посебних група (ромска деца, деца са сметњама у развоју, сеоска деца) обухваћене предшколским васпитањем
- Број предшколских установа (по општинама, у Републици)
- Број васпитних група (по општинама, у Републици)
- Проценат деце из једне генерације која се уписују у први разред основне школе (по општинама, у Републици)
- Проценат деце која завршавају први циклус основне школе (по општинама, у Републици)
- Проценат деце која завршавају други циклус основне школе (по општинама, у Републици)
- Проценат деце која завршавају трећи циклус основне школе (по општинама, у Републици)
- Број ромске деце, деце ометене у развоју и друге деце из дефаворизованих популационих група која су укључена у предшколско васпитање.
- Квантитативни резултати на малој матури
- Квантитативни резултати на националним тестовима образовних постигнућа
- Квантитативни резултати на међународним тестовима образовних постигнућа
- Проценат деце из сваке генерације која уписују средњу школу (по општинама, у Републици)
- Проценат деце која завршавају различите средње школе
- Број школа које носе звање „Школа по мери детета“

Праћење социјалне укључености

Србија је, као један од важних задатака у процесу придруживања ЕУ, дефинисала активно учешће у европском процесу социјалне укључености. Овај задатак подразумева развој и усавршавање политика, институционалног оквира и методологије за праћење социјалне укључености појединаца и друштвених група у Ср-

бији. Из тог разлога Влада Републике Србије је 2009. године успоставила Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва при Кабинету потпредседника Владе за европске интеграције. Извештај „Праћење социјалне укључености у Србији“ који су припремили Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва и Републички завод за статистику приказује стање социјалне укључености у републици Србији преко низа индикатора од којих се неколико односи на домен образовања и васпитања.

Два примарна индикатора за праћење социјалне укључености из домена образовања и васпитања су:

- Особе узраста 18-24 године које су рано прекинуле школовање и нису на обуци (завршиле највише основно образовање или мање и која нису похађала било какву обуку или образовање у периоду од четири недеље које су претходиле анкети.
- Ниска функционална писменост ученика на PISA тестирању – проценат ученика старости 15 година који нису достигли други ниво на PISA скали

Поред ова два примарна индикатора, у Републици Србији ће се користити још један секундарни индикатор:

- Особе са ниским степеном образовања – проценат одраслих особа старости 25 и више година чији је највиши остварени степен образовања или обуке ISCED 0,1 или 2.

Поред ових индикатора који су заједнички са другим ЕУ земљама, свака земља може да укључи у скуп индикатора и додатне, национално специфичне индикаторе. У Србији је то случај са следећим индикаторима:

- Обухват предшколским образовањем деце (разложено на обавезни предшколски припремни програм, деца старости 4 године, и деца до пет и по година старости)
- Обухват основним образовањем деце посебно за децу старости 7 година и за децу на узрасту 7–14 година (разложено према висини прихода домаћинства, типу насеља, етничкој припадности, степену образовања мајке, статусу запослености мајке, статусу присилног мигранта, статусу ОСИ, полу и региону)
- Стопа прекида основног образовања (разложено према полу, етничкој припадности, типу насеља, статусу ОСИ и степену образовања мајке)
- Обухват средњим образовањем деце 15–18 година посебно за младе старости 15 година и за оне старости 15-18 година (разложено према

висини прихода домаћинства, типу насеља, етничкој припадности, статусу ОСИ и степену образовања мајке)

- Стопа прекида средњег образовања (разложено према полу, типу насеља, етничкој припадности, висини прихода домаћинства, статусу ОСИ и степену образовања мајке)
- Функционална писменост одраслих – Учешће особа старијих од 15 година које немају ни комплетирано основно образовање, а које нису у стању да прочитају текст од пола стране о теми из свакодневног живота, од укупног броја становника старијих од 15 година (разложено према старости, полу, типу насеља, статусу ОСИ и етничкој припадности)
- Обухват високим образовањем особа старости 18-30 година
- Стопа прекида високог образовања, тј. број студената одређеног годишта који су завршили факултет у односу на број студената из те генерације која су уписала факултет умањен за број оних који се још увек школују због обнављања разреда или им факултет траје дуже.
- Електронска писменост, тј. учешће особа старијих од 15 година које су способне да самостално користе најмање један компјутерски програм, у односу на укупан број особа старијих од 15 година.
- Доживотно учење одраслих, тј. учешће особа 25–64 година старости која су у периоду од четири недеље пре истраживања похађале неки програм обучавања

Миленијумски развојни циљеви

Република Србија усвојила је 2000. године Миленијумску декларацију у којој су наведени, између осталог, и Миленијумски развојни циљеви (Millenium Developmental Goals – MDG) који се односе на смањење сиромаштва, пружање основног образовања и васпитања свима, остваривање једнакости међу половима, смањење смртности деце, побољшање здравља мајки, борбу против тешких болести и заштиту животне средине. Други циљ се односи директно на област образовања и васпитања и њиме се дефинише да до 2015. године сви дечаци и девојчице заврше основно образовање и васпитање. Остварење овог циља би требало пратити преко следећих индикатора и референтних вредности:

- да 100% дечака и девојчица упише основно образовање
- да 98% дечака и девојчица заврши основно образовање
- смањити осипање деце при преласку у 5. разред испод 1%

- да 70% деце (3-7 година) буде обухваћено предшколским образовањем, с посебним акцентом на децу из ризичних група (деца на селу, ромска деца, деца са сметњама у развоју)
- дуплирати број предшколских институција, уз њихову равномерну географску дистрибуцију
- да 95% ученика и ученица заврши неки вид средњег образовања
- до 2015. да 100% младих узраста 15-24 године буде писмено

ПРЕДЛОГ ИНДИКАТОРА ЗА ПРАЋЕЊЕ СТАЊА У ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ

У овом делу документа представиће се један предлог скупа индикатора који треба да послужи као добра полазна основа за даљу дискусију и за доношење коначне одлуке о индикаторима који ће се убудуће користити.

Приликом формулисања предлога индикатора водило се рачуна о следећим принципима:

- да индикатори пружају увид у различите аспекте образовања и васпитања у Србији који су релевантни за будући развој квалитета, праведности и ефикасности образовања и васпитања у Србији
- да индикатори буду усклађени са индикаторима који се користе од стране ЕУ имајући у виду процес европских интеграција
- да индикатори буду усклађени са индикаторима који се користе за извештавање и анализе од стране OECD и UNESCO имајући у виду значај који може имати поређење образовања и васпитања у Србији са образовањем у другим земљама
- да индикатори буду у што већој мери усклађени са постојећим индикаторима које користи Завод за статистику Републике Србије

Поред тога, приликом израде предлога требало је водити рачуна да је мандат НПС ограничен на предшколско, основног, средње опште и уметничко образовање и васпитање у Републици Србији. Изван мандата НПС се налази средње стручно образовање и васпитање, образовање одраслих и целоживотно образовање, као и високо образовање за које постоје посебни Национални савети. У таквој ситуацији требало је донети одлуку да ли да се предлог индикатора ограничи само на оне који се односе на сегменте образовања и васпитања за које НПС има над-

лежности (парцијални приступ) или да се предлогом обухвате и индикатори који се односе на друге сегменте образовања и васпитања (свеобухватни приступ)?

Основни аргумент за парцијални приступ би лежао у формалној подели надлежности и у чињеници да НПС може да доноси одлуке само из своје надлежности. Поред тога, НПС има законску обавезу да прати и оцењује стање у предшколском, основном, средњем општем и уметничком образовању и васпитању тако да би се избором само оних индикатора који се односе на ове сегменте остварила законска обавеза НПС.

С друге стране, основни аргумент за свеобухватни приступ се односи на чињеницу да постојећа пракса у другим земљама и на међународном нивоу сугерише да образовање и васпитање треба да се анализира као целовит систем који обухвата и формално и неформално образовање и који је у односу међузависности са економским и друштвеним контекстом.

Између парцијалног приступа који одражава формалну поделу улога између различитих националних савета у домену образовања и васпитања и свеобухватног приступа који намећу савремени трендови, оптимални избор би био да *НПС предложи целовит систем индикатора при чему би се јасно означило који од индикатора се односе на оне сегменте образовања и васпитања који нису у надлежности НПС*. Када су у питању индикатори који се односе на делове образовања и васпитања који је у надлежности НПС, коначна одлука би била донета од стране НПС. У случају индикатора који се односе на делове образовања и васпитања који су у надлежности других националних савета, НПС би упутио своје мишљење надлежним саветима који би, у складу са својим надлежностима, предузели кораке ка формулисању предлога индикатора из своје надлежности.

Категорије индикатора и индикатори

У овом делу извештаја приказан је скуп од 86 индикатора распоређених у пет ширих категорија:

- Друштвено–економски контекст (4 индикатора)
- Обухват, напредовање и завршавање (42 индикатора)
- Квалитет образовних постигнућа (12 индикатора)
- Образовни процес (16 индикатора)
- Образовни ресурси (12 индикатора)

Прва категорија индикатора се односи на друштвено-економски контекст у којем се налази образовни систем (4 индикатора). Ова категорија обухвата индикаторе који указују на тренд у броју деце и младих који ће у будућности користити услуге образовања и васпитања, али и индикаторе који указују на ефекте образовања и васпитања на запошљивост и на приходе.

Друга категорија индикатора је најбројнија и садржи 42 индикатора (половина од укупног броја индикатора). Ова категорија обухвата индикаторе који указују на обухват деце и младих различитим нивоима образовања и васпитања, усмеравање деце изван редовних школа унутар обавезног образовања и васпитања, инклузивност обавезног образовања и васпитања, редовност напредовања ученика, понављање разреда, одустајање од школовања, завршавање одређеног нивоа образовања и васпитања и прелазак на следећи ниво образовања и васпитања. У оквиру средњег образовања и васпитања сви ови индикатори су посебно наведени за сваки од три групе програма средњошколског образовања и васпитања (четворогодишњи општеобразовни програм, четворогодишњи програм стручног образовања и трогодишњи програм стручног образовања). Поред основног и средњег образовања и васпитања у ову категорију индикатора су укључени и индикатори који описују обухват, напредовање и завршавање у оквиру високог образовања, као и један индикатор који указује на учешће одраслих (25-64 године старости) у целоживотном образовању и обучавању.

Трећа категорија индикатора (12 индикатора) се односи на индикаторе који се односе на образовна постигнућа ученика на Завршном испиту (када се уведу Матурски испити, исти скуп индикатора који постоји за Завршни испит би био укључен у скуп индикатора), као и постигнућа ученика на два међународна истраживања у које је Србија укључена (PISA и TIMSS). Ови индикатори показују какав је квалитет образовних постигнућа ученика на различитим нивоима образовања и васпитања.

Четврта група индикатора се односи на неке карактеристике образовног процеса (учења/наставе) на различитим нивоима образовања и васпитања (16 индикатора). Индикатори који се налазе у овој категорији указују на неке од важних аспеката наставног процеса (нпр. време које се посвећује учењу у школи и изван школе, учесталост различитих облика учења/наставе и мотивација ученика за школско учење), учешће наставника у професионалном усавршавању и пружање стручне подршке наставницима, партиципацију ученика и родитеља у животу школе и у настави и квалитет међусобних односа између кључних актера (задовољство ученика и родитеља сарадњом са школом и наставницима, учесталост различитих облика насиља између ученика и између ученика и одраслих у школи). На нивоу високог образовања ова категорија индикатора је заступљена преко мобилности студената и наставника унутар Србије и према Универзитетима у

другим земљама. Ова категорија индикатора је специфична у односу на друге категорије по томе што за њих има најмање података у постојећим изворима података. Другим речима, за ове индикаторе биће потребно да се у будућности развију механизми за прикупљање и анализу података, као и за извештавање о њима.

У последњој, петој категорији налази се 12 индикатора који се односе на ресурсе који се улажу у образовање и васпитање. Један део индикатора се тиче финансијског улагања у образовање и васпитање и то из различитих извора (јавни – приватни, републички извори – локална улагања), као и улагање по ученику. Поред финансијских ресурса, индикатори у овој категорији се односе и на популацију наставника који су ангажовани у образовању и васпитању, као и њихове плате.

Сви индикатори су приказани у табели 8. За сваки индикатор је наведена дефиниција, зашто је важно да се индикатор прати и који су могући извори података за дати индикатор. Поред тога, за сваки индикатор је наведено за које подгрупе би требало имати посебне извештаје у погледу датог индикатора. Другим речима, поред опште, просечне вредности за дати индикатор требало би пратити исти индикатор и за неке релевантне подгрупе. На пример, у случају индикатора који се односи на обухват ученика обавезним образовањем и васпитањем на нивоу целе популације деце, поред инфомације о општем обухвату на нивоу целе Србије требало би пратити какав је обухват ученика који припадају неким осетљивим групама ученика (нпр. деца из руралних средина) за које се оправдано претпоставља да могу бити у мањој мери укључени у обавезно образовање и васпитање. Дакле, за сваки индикатор у табели наведене су подгрупе за које би требало обезбедити посебне информације за дати индикатор. На тај начин, наведени скуп индикатора би омогућио да се прати не само општи квалитет образовања и васпитања, већ и праведност образовања и васпитања у Србији у погледу различитих аспеката.

Циљеви за 2020. годину и референтне вредности

Поред селекције скупа индикатора било би корисно да се дефинишу дугорочни циљеви који би били изражени преко референтних вредности („benchmarks“). Дobar пример такве праксе се може пронаћи у оквиру ЕУ Лисабонског процеса у којем се дефинишу циљеви за сваку декаду (види табелу 3).

Имајући у виду да су ЕУ земље поставиле своје циљеве за 2020. годину у домену образовања и да ће Србија највероватније ући у ЕУ до 2020. године било би разумно да се будући развој образовања и васпитања базира на сличним циљевима који већ постоје у оквиру ЕУ. Индикатори који се налазе у основи ових циљева су већ укључени у листу предложених индикатора која је приказана у табели 8. Ипак, референтне вредности које је ЕУ усвојила не могу да се пренесу директно на Србију пошто постоје значајне разлике у почетним позицијама и у условима у којима функционише образовање и васпитање у Србији у односу на типичне услове који постоје у ЕУ земљама. Из тог разлога постоји потреба да се референтне вредности за образовање и васпитање у Србији за 2020. годину дефинишу тако да буду подстицајне за развој образовања и васпитања, али не и нереалне.

Узимајући у обзир оно што је претходно речено, предлагемо да се као референтне вредности за образовање и васпитање у Србији у 2020. годину одреде следеће вредности:

1. Најмање 80% деце старости од 4 године до узраста на којем се деца укључују у обавезно образовање и васпитање треба да буде укључено у рано васпитање и образовање.

- У ЕУ земљама циљ за 2020. годину је да 95% деце из ове категорије буде укључено у рано образовање.
- У Србији у 2010. години око 47% деце из ове категорије је укључено у предшколско васпитање и образовање.

2. Удео младих који прерано напуштају васпитање, образовање и обучавање (тј. млади старости 18-24 године које су завршиле основно образовање и не учествују више ни у образовању ни у обучавању) треба да буде мањи од 15%.

- У ЕУ земљама циљ за 2020. годину је да највише 10% младих из ове категорије прерано напушта образовање.

- У Србији у 2010. години око 30% младих из ове категорије је прерано напустило образовање.

**3. Удео младих старости 15 година који не достижу други PISA ниво у до-
менима математичке, научне и читалачке писмености треба да буде ма-
њи од 25%.**

- У ЕУ земљама циљ за 2020. годину је да највише 15% младих имају недовољан ниво развијености математичке, научне и читалачке писмености.
- У Србији у 2009. години 33% младих је било недовољно функционално писмено у домену читалачке писмености, 40% у домену математичке писмености и 34% у домену научне писмености.

**4. Удео одраслих 30-34 година старости који су завршили високо обра-
зовање треба да буде најмање 30%.**

- У ЕУ земљама циљ за 2020. годину је да 40% одраслих имају завршено високо образовање.
- У Србији 2009. године је било око 20% одраслих 25-64 година старости са завршеним високим образовањем.

**5. У просеку најмање 10% одраслих (25-64 године старости) треба да
учествују у целоживотном образовању.**

- У ЕУ земљама циљ за 2020. годину је да 15% одраслих учествује у целоживотном образовању.
- За Србију не постоје поуздани подаци за тренутно стање у погледу учешћа одраслих у целоживотном образовању.

Табела 8. Преглед индикатора предложених за извештавање о стању образовања и васпитања у Републици Србији

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Друштвено-економски контекст	1. Број деце и младих – пројекција демографског тренда у наредних 20 година	Процењен број деце и младих у наредних десет година	– Узрасне категорије (0-6;6, 6;6-14;6, 14;6-18;6, 18;6-26;6) – За сваку годину у наредних 10 год.	праћење тренда броја деце и младих којима треба обезбедити образовање	РЗС
Друштвено-економски контекст	2. Стопа запосленост младих	Проценат младих узраста 20-34 године који је запослен	– Узрасне категорије (20-24, 25-29, 30-34) – Највиши ниво образовања (без ОШ, основно, средње стручно 3 год., средње стручно 4 год., гимназија, високо 3 год., високо 4 год., мастер, докторат) – За сваку годину у претходних 5 година – За категорије: предузећа, установе, задруге и организације“ и категорији „ и „лица која самостално обављају делатност“	праћење ефекта образовања на запосленост младих и посебно на samozапосљивост младих	РЗС

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Друштвено-економски контекст	3. Просечна дужина тражења посла младих	Дужина тражења посла од стране младих којису незапослени	– Узрасне категорије (20-24, 25-29, 30-34) – Највиши ниво образовања (без ОШ, основно, средње стручно 3 год., средње стручно 4 год., гимназија, високо 3 год., високо 4 год., мастер, докторат) – За сваку годину у претходних 5 година	праћење ефекта образовања на дужину тражења посла	РЗС
Друштвено-економски контекст	4. Просечна зарада запослених младих	Просечна зарада коју остварују запослени млади у односу на индекс трошкова живота	– Узрасне категорије (20-24, 25-29, 30-34) – Највиши ниво образовања (без ОШ, основно, средње стручно 3 год., средње стручно 4 год., гимназија, високо 3 год., високо 4 год., мастер, докторат) – За сваку годину у претходних 5 година	праћење ефекта образовања на висину зарада	РЗС

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Обухват, напредовање и завршавање	5. Обухват деце предшколским установама	Број деце који је уписан у предшколске установе у односу на укупан број деце одговарајуће старосне групе (0-6;6 год.)	– Узрасне категорије (0-3, 4-5;6 и 5;6-6;6) – Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – Јавне и приватне установе – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење обухвата и праведност обухвата у јаслицама, вртићима и ППП	Барем део потребних података би требало да има РЗС
Обухват, напредовање и завршавање	6. Редовни полазак деце у први разред ОШ	Број деце узраста 6;6-7;6 који је уписан у први разред ОШ у односу на укупан број деце истог узраста	– Редовне и специјалне школе – Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење редовности полагања у први разред ОШ и праведности у погледу редовност поласка у ОШ	

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Обухват, напредовање и завршавање	7. Обухват деце редовним основним школама	Број деце који је уписан у редовне основне школе у односу на укупан број деце одговарајуће старосне групе (6;6-14;6 год.)	– За сваки разред – Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – Јавне и приватне установе – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење обухвата и праведност обухвата у редовним ОШ	Барем део потребних података би требало да има РЗС
Обухват, напредовање и завршавање	8. Степен инклузивности редовних основних школа	Број деце која се школују у редовним основним школама на основу индивидуалног образовног плана (ИОП) у односу на укупан број деце одговарајуће старосне групе (6;6-14;6 год.)	– За сваки разред – Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – Јавне и приватне установе – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење инклузивности у редовним ОШ	

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Обухват, напредовање и завршавање	Обухват деце специјалним основним школама	Број деце који је уписан у специјалне основне школе у односу на укупан број деце одговарајуће старосне групе (6;6-14;6 год.)	– За сваки разред – Род – СЕС квинтили – Урбано – рурално – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење упућивања деце у специјалне ОШ	Барем део потребних података би требало да има РЗС
Обухват, напредовање и завршавање	Обухват деце и младих основним школама за образовање одраслих	Број деце и младих који је уписан у основне школе за образовање одраслих	– Узрасне категорије (до 15 год; 15-18; 19+) – Род – СЕС квинтили – Урбано – рурално – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење упућивања деце у ОШ за образовање одраслих	
Обухват, напредовање и завршавање	9. Редовно напредовање деце у редовним основним школама	Број деце која нису поновила ни један разред од тренутка када су уписана у ОШ у односу на укупан број деце уписане у редовне ОШ	– Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – Јавне и приватне установе – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење напредовања и праведност напредовања у редовним ОШ	

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Обухват, напредовање и завршавање	10. Стопа понављања разреда у редовним основним школама	Број ученика који су уписани у исти разред као и у претходној школској години у односу на укупан број ученика уписаних у основне школе	– За сваки разред – Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – Јавне и приватне установе – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење стопе понављања и праведност понављања у редовним ОШ	Барем део потребних података би требало да има РЗС
Обухват, напредовање и завршавање	11. Стопа одустајања од школовања у редовним основним школама	Разлика у броју ученика на почетку и броја ученика на крају школске године у однос на број ученика на почетку школске године	– За сваки разред – Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – Јавне и приватне установе – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење стопе одустајања и праведност у погледу одустајања у редовним ОШ	Барем део потребних података би требало да има РЗС

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Обухват, напредовање и завршавање	12. Стопа завршавања разреда у редовним основним школама	Број ученика који су завршили разред у односу на број ученика који су уписали разред	– За сваки разред – Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – Јавне и приватне установе – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење стопе завршавања разреда у редовним ОШ и праведност у погледу завршавања у редовним ОШ	Барем део потребних података би требало да има РЗС
Обухват, напредовање и завршавање	13. Стопа преласка из основног у средње образовање (Стопа настављања образовања након основног образовања)	Број ученика који су уписали I разред средње школе (било која врста програма) у односу на број ученика који су уписали VIII разред претходне школске године	– Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење стопе настављања школовања после основног образовања и праведност у погледу настављања школовања	Барем део потребних података би требало да има РЗС
Обухват, напредовање и завршавање	14. Обухват деце и младих основним и средњим школама за уметничко образовање	Број деце и младих који је уписан у основним и средњим школама за уметничко образовање у односу на укупан број ученика у основним и средњим школама	– Узрасне категорије (do 7 god; 7-14; 15-18) – Род – Редовни – ванредни ученици	праћење обухвата деце и младих уметничким образовањем	

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Обухват, напредовање и завршавање	15. Стопа преласка из основног у средње уметничко образовање (Стопа настављања уметничког образовања након основног уметничког образовања)	Број ученика који су уписали I разред средње уметничке школе у односу на број ученика који су уписали VIII разред у уметничке основне школе претходне школске године	– Род – Редовни – ванредни ученици	Праћење преласка из основног у средње уметничко образовање	
Обухват, напредовање и завршавање	16. Обухват младих средњим образовањем – општеобразовни програм	Број младих који је уписан у општеобразовни програм средњег образовања у односу на укупан број младих одговарајуће старосне групе (14;6-18;6 год.)	– За сваки разред (1. до 4.) – Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – Јавне и приватне установе – За поједине осетљиве категорије младих (Роми, избеглице, расељени, млади без родитељског старања)	праћење обухвата и праведност обухвата општеобразовним средњошколским програмом	Барем део потребних података би требало да има РЗС
Обухват, напредовање и завршавање	17. Редовно напредовање младих у средњем образовању – општеобразовни програм	Број деце која нису поновила ни један разред од тренутка када су уписана у СШ у односу на укупан број деце уписане у општеобразовни програм средњег образовања	– Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – Јавне и приватне установе – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење напредовања и праведност напредовања у општеобразовном програму средњег образовања	

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Обухват, напредовање и завршавање	18. Стопа понављања разреда у средњем образовању – општеобразовни програм	Број ученика који су уписани у исти разред као и у претходној школској години у односу на укупан број ученика уписаних у општеобразовни програм средњег образовања	– За сваки разред – Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – Јавне и приватне установе – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење стопе понављања и праведност понављања у општеобразовном програму средњег образовања	Барем део потребних података би требало да има РЗС
Обухват, напредовање и завршавање	19. Стопа напуштања школовања у средњем образовању – општеобразовни програм	Разлика у броју ученика на почетку и броја ученика на крају школске године у однос на број ученика на почетку школске године	– За сваки разред – Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – Јавне и приватне установе – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење стопе одустајања и праведност у погледу одустајања у општеобразовном програму средњег образовања	Барем део потребних података би требало да има РЗС

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Обухват, напредовање и завршавање	20. Стопа завршавања разреда у средњем образовању – општеобразовни програм	Број ученика који су завршили разред у односу на број ученика који су уписали разред	– За сваки разред – Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – Јавне и приватне установе – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење стопе завршавања разреда у општеобразовном програму средњег образовања и праведност у погледу завршавања	Барем део потребних података би требало да има РЗС
Обухват, напредовање и завршавање	21. Стопа настављања образовања након средњег образовања – општеобразовни програм	Број ученика који су уписали високо образовање и ученика који су уписали IV разред општеобразовног програма средњег образовања претходне школске године	– Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење стопе настављања школовања и праведности у настављању после завршетка општеобразовног програма средњег образовања	Барем део потребних података би требало да има РЗС

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Обухват, напредовање и завршавање	22. Обухват младих средњим образовањем – четворогодишњи стручни средњошколски програм	Број младих који је уписан у четворогодишњи програм средњег стручног образовања у односу на укупан број младих одговарајуће старосне групе (14;6-18;6 год.)	– За сваки разред (1. до 4.) – Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – Јавне и приватне установе – За поједине осетљиве категорије младих (Роми, избеглице, расељени, млади без родитељског старања)	праћење обухвата и праведност обухвата четворогодишњим стручним средњошколским програмом	Барем део потребних података би требало да има РЗС
Обухват, напредовање и завршавање	23. Редовно напредовање младих у средњем образовању – четворогодишњи стручни средњошколски програм	Број деце која нису поновила ни један разред од тренутка када су уписана у СШ у односу на укупан број деце уписане у четворогодишњи програм средњег стручног образовања	– Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – Јавне и приватне установе – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење напредовања и праведност напредовања у четворогодишњем програму средњег стручног образовања	

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Обухват, напредовање и завршавање	24. Стопа понављања разреда у средњем образовању – четворогодишњи стручни средњошколски програм	Број ученика који су уписани у исти разред као и у претходној школској години у односу на укупан број ученика уписаних у четворогодишњи програм средњег стручног образовања	– За сваки разред – Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – Јавне и приватне установе – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење стопе понављања и праведност понављања у четворогодишњем програму средњег стручног образовања	Барем део потребних података би требало да има РЗС
Обухват, напредовање и завршавање	25. Стопа напуштања школовања у средњем образовању – четворогодишњи стручни средњошколски програм	Разлика у броју ученика на почетку и броја ученика на крају школске године у однос на број ученика на почетку школске године	– За сваки разред – Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – Јавне и приватне установе – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење стопе одустајања и праведност у погледу одустајања у четворогодишњем програму средњег стручног образовања	Барем део потребних података би требало да има РЗС

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Обухват, напредовање и завршавање	26. Стопа завршавања разреда у средњем образовању – четворогодишњи стручни средњошколски програм	Број ученика који су завршили разред у односу на број ученика који су уписали разред	– За сваки разред – Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – Јавне и приватне установе – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење стопе завршавања разреда у четворогодишњем програму средњег стручног образовања и праведност у погледу завршавања	Барем део потребних података би требало да има РЗС
Обухват, напредовање и завршавање	27. Стопа настављања образовања након средњег образовања – четворогодишњи стручни средњошколски програм	Број ученика који су уписали високо образовање и ученика који су уписали IV разред четворогодишњег програм средњег стручног образовања претходне школске године	– Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење стопе настављања школовања и праведности у настављању после завршетка четворогодишњег програма средњег стручног образовања	Барем део потребних података би требало да има РЗС

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Обухват, напредовање и завршавање	28. Обухват младих средњим образовањем – трогодишњи стручни средњошколски програм	Број младих који је уписан у трогодишњи програм средњег стручног образовања у односу на укупан број младих одговарајуће старосне групе (14;6-17;6 год.)	– За сваки разред (1. до 3.) – Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – Јавне и приватне установе – За поједине осетљиве категорије младих (Роми, избеглице, расељени, млади без родитељског старања)	праћење обухвата и праведност обухвата трогодишњим стручним средњо-школским програмом	Барем део потребних података би требало да има РЗС
Обухват, напредовање и завршавање	29. Редовно напредовање младих у средњем образовању – трогодишњи стручни средњошколски програм	Број деце која нису поновила ни један разред од тренутка када су уписана у СШ у односу на укупан број деце уписане у трогодишњи програм средњег стручног образовања	– Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – Јавне и приватне установе – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење напредовања и праведност напредовања у трогодишњем програму средњег стручног образовања	

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Обухват, напредовање и завршавање	30. Стопа понављања разреда у средњем образовању – трогодишњи стручни средњошколски програм	Број ученика који су уписани у исти разред као и у претходној школској години у односу на укупан број ученика уписаних у трогодишњи програм средњег стручног образовања	– За сваки разред – Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – Јавне и приватне установе – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење стопе понављања и праведност понављања у трогодишњем програму средњег стручног образовања	Барем део потребних података би требало да има РЗС
Обухват, напредовање и завршавање	31. Стопа напуштања школовања у средњем образовању – трогодишњи стручни средњошколски програм	Разлика у броју ученика на почетку и броја ученика на крају школске године у однос на број ученика на почетку школске године	– За сваки разред – Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – Јавне и приватне установе – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење стопе одустајања и праведност у погледу одустајања у трогодишњем програму средњег стручног образовања	Барем део потребних података би требало да има РЗС

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Обухват, напредовање и завршавање	32. Стопа завршавања разреда у средњем образовању – трогодишњи стручни средњошколски програм	Број ученика који су завршили разред у односу на број ученика који су уписали разред	– За сваки разред – Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – Јавне и приватне установе – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење стопе завршавања разреда у трогодишњем програму средњег стручног образовања и праведност у погледу завршавања	Барем део потребних података би требало да има РЗС
Обухват, напредовање и завршавање	33. Проценат младих старости 20-24 године који су завршили најмање ISCED 3 ниво	Број младих узраста 20-24 године који су завршили најмање ISCED 3 ниво образовања у односу на укупан број младих у тој узрасној групи	– Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице и расељени)	праћење квалификовано сти младих и праведности у погледу квалификовано сти	Барем део потребних података би требало да има РЗС
Обухват, напредовање и завршавање	34. Обухват младих високим образовањем – трогодишњи струковни програми	Број младих који је уписан у трогодишње струковне студијске програме у односу на укупан број младих одговарајуће старосне групе	– Род – СЕС квинтили – Урбано – рурално – порекло студената – Јавне и приватне установе – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице и расељени)	праћење обухвата и праведност обухвата високим образовањем – трогодишњи струковни студијски програми	Барем део потребних података би требало да има РЗС

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Обухват, напредовање и завршавање	35. Обухват младих високим образовањем – трогодишњи академски програми	Број младих који је уписан у трогодишње академске студијске програме у односу на укупан број младих одговарајуће старосне групе	– Род – СЕС квинтили – Урбано – рурално порекло студената – Јавне и приватне установе – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице и расељени)	праћење обухвата и праведност обухвата високим образовањем – трогодишњи академски студијски програми	Барем део потребних података би требало да има РЗС
Обухват, напредовање и завршавање	36. Обухват младих високим образовањем – четворогодишњи програми	Број младих који је уписан у четворогодишње студијске програме у односу на укупан број младих одговарајуће старосне групе	– Род – СЕС квинтили – Урбано – рурално порекло студената – Јавне и приватне установе – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице и расељени)	праћење обухвата и праведност обухвата високим образовањем – четворогодишњи студијски програми	Барем део потребних података би требало да има РЗС
Обухват, напредовање и завршавање	37. Обухват младих високим образовањем – мастер програми (једногодишњи или двогодишњи)	Број младих који је уписан у мастер студијске програме (једногодишње или двогодишње) у односу на укупан број младих одговарајуће старосне групе	– Род – СЕС квинтили – Урбано – рурално порекло студената – Јавне и приватне установе – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице и расељени)	праћење обухвата и праведност обухвата високим образовањем – мастер програми	Барем део потребних података би требало да има РЗС
Обухват, напредовање и завршавање	38. Обухват младих високим образовањем – специјалистички програми (једногодишњи или двогодишњи)	Број младих који је уписан на специјалистичке студијске програме у односу на укупан број младих одговарајуће старосне групе	– Род – СЕС квинтили – Урбано – рурално порекло студената – Јавне и приватне установе – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице и расељени)	праћење обухвата и праведност обухвата високим образовањем – специјалистички програми	Барем део потребних података би требало да има РЗС

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Обухват, напредовање и завршавање	39. Обухват младих високим образовањем – докторске студије (једногодишњи или двогодишњи)	Број младих који је уписан на докторске студије у односу на укупан број младих одговарајуће старосне групе	– Род – СЕС квинтили – Урбано – рурално порекло студената – Јавне и приватне установе – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице и расељени)	праћење обухвата и праведност обухвата високим образовањем – докторске студије	Барем део потребних података би требало да има РЗС
Обухват, напредовање и	40. Проценат студената у подручјима „природне науке, математика и информатика“ и „техника, производња и грађевинарство“	Број студената који студирају „природне науке, математику“ и „техника и грађевинарство“ у односу на укупан број студената	– Род – Струковне и академске студије	праћење обухвата и родне равноправност и у студирању природних наука, технологије, инжењерства и математике	РЗС
Обухват, напредовање и	41. Проценат студента који је остварио 60 кредита током претходне академске године	Број студената који су током претходне године студирања остварили 60 кредита у односу на укупан број студената	– Род – Струковне и академске студије	праћење редовности у студирању и родне равноправност и у погледу редовности напредовања	
Обухват, напредовање и завршавање	42. Проценат особа старости 30-34 године који су завршили најмање ISCED 5 ниво образовања	Број особа узраста 30-34 године који су завршили најмање ISCED 5 ниво образовања у односу на укупан број младих у тој узрасној групи	– Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице и расељени)	праћење броја високообразованих и праведности у достизању високог образовања	Барем део потребних података би требало да има РЗС

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Обухват, напредовање и завршавање	43. Проценат особа старости 30-34 године који су завршили најмање ISCED 5 ниво образовања у подручјима „природне науке, математика и информатика“ и „техника, производња и грађевинарство“	Број особа узраста 30-34 године који су завршили најмање ISCED 5 ниво образовања у подручјима „природне науке, математика и информатика“ и „техника, производња и грађевинарство“ у односу на укупан број младих у тој узрасној групи	– Род	праћење броја високообразованих у домену природних наука, математике, технологије и инжењерства и родне равноправност и у достизању високог образовања у овим областима	Барем део потребних података би требало да има РЗС
Обухват, напредовање и завршавање	44. Учешће особа 25-64 година старости у целоживотном образовању	Број особа 24-65 година старости које су учествовали у некој форми образовања или усавршавања током претходне 4 недеље у односу на укупан број одраслих у истој узрасној групи	– Узрасне групе (25-34, 35-49, 50-64) – Род – СЕС квинтили – Урбано – рурално – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице и расељени)	праћење учешћа одраслих у целоживотном образовању и обучавању и праведност учешћа у целоживотном образовању	Барем део потребних података би требало да има РЗС

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Квалитет образовних постигнућа	45. Просечно постигнуће ученика на Завршном испиту ¹ (за сваки тест појединачно)	Пропорција просечног броја поена у односу на максимални број поена	– Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење образовних постигнућа ученика и праведности у погледу образовних постигнућа	ЗВКОВ
Квалитет образовних постигнућа	46. Проценат ученика који су достигли основни ниво стандарда (за сваки тест појединачно)	Број ученика који су достигли основни ниво у односу на укупан број ученика одговарајућег узраста	– Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење достизања основног нивоа стандарда и праведности у погледу достизања основног нивоа стандарда	ЗВКОВ

¹ Када се уведе Матурски испит исти скуп индикатора који су овде предложени за Завршни испит треба да буду укључени у скуп индикатора. Поред тога, индикаторе који се односе на Матурски испит треба разложити тако да се обезбеди посебно праћење општег и средњег стручног образовања.

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Квалитет образовних постигнућа	47. Проценат ученика који су достигли напредни ниво стандарда (за сваки тест појединачно)	Број ученика који су достигли напредни ниво у односу на укупан број ученика одговарајућег узраста	– Род – СЕС квинтили – Административни окрузи и општине – Урбано – рурално – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење достизања напредног нивоа стандарда и праведности у погледу достизања напредног нивоа стандарда	ЗВКОВ
Квалитет образовних постигнућа	48. Додатна вредност школовања у редовним основним школама (за сваки тест појединачно)	Разлика између оствареног просечног постигнућа ученика и просечног постигнућа које би се очекивало на основу СЕС ученика	– Административни окрузи и општине – Урбано – рурално	идентификациј а општина и округа у којима ученици постижу више, односно мање него што би се очекивало на основу СЕС ученика– ЗВКОВ	
Квалитет образовних постигнућа	49. Просечно постигнуће у претходном циклусу TIMSS тестирања ученика IV разреда основне школе (за сваки домен појединачно)	Просечно постигнуће на TIMSS скали остварено на претходном циклусу TIMSS студије	– Род – СЕС квинтили – Урбано – рурално – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење образовних постигнућа ученика и праведности у погледу кључних компетенција	Институт за педагошка истраживања

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Квалитет образовних постигнућа	50. Проценат ученика IV разреда који су достигли напредни ниво постигнућа на TIMSS тестирању (за сваки домен појединачно)	Број ученика који су достигли напредни ниво у односу на укупан број ученика који су тестирани у TIMSS студији	– Род – СЕС квинтили – Урбано – рурално – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење успешности образовања да обезбеди сваком ученику да достигне највиши TIMSS ниво	Институт за педагошка истраживања
Квалитет образовних постигнућа	51. Проценат ученика IV разреда који нису достигли низак ниво на TIMSS тестирању (за сваки домен појединачно)	Број ученика који се налази на ниском нивоу постигнућа или испод првог нивоа у односу на укупан број ученика који су тестирани у TIMSS-у	– Род – СЕС квинтили – Урбано – рурално – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење успешности образовања да обезбеди сваком ученику да достигне низак TIMSS ниво	Институт за педагошка истраживања
Квалитет образовних постигнућа	52. Просечно постигнуће у претходном циклусу PISA тестирања (за сваки домен појединачно)	Просечно постигнуће на PISA скали остварено на претходном циклусу PISA студије	– Род – СЕС квинтили – Урбано – рурално – Тип средњег образовања (опште, стручно 4-год. и стручно 3-год.) – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење образовних постигнућа ученика и праведности у погледу кључних компетенција	Институт за психологију

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Квалитет образовних постигнућа	53. Проценат ученика који су достигли најмање пети ниво постигнућа на PISA тестирању (за сваки домен појединачно)	Број ученика који су достигли пети и шести ниво постигнућа у односу на укупан број ученика који су тестирани у PISA студији	– Род – СЕС квинтили – Урбано – рурално – Тип средњег образовања (опште, стручно 4-год. и стручно 3-год.) – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење успешности образовања да обезбеди сваком ученику да достигне највиши ниво развијености кључних компетенција	Институт за психологију
Квалитет образовних постигнућа	54. Проценат ученика који нису достигли ниво функционалне писмености на PISA тестирању (за сваки домен појединачно)	Број ученика који се налази на првом нивоу постигнућа или испод првог нивоа у односу на укупан број ученика који су тестирани у PISA студији	– Род – СЕС квинтили – Урбано – рурално – Тип средњег образовања (опште, стручно 4-год. и стручно 3-год.) – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење успешности образовања да обезбеди сваком ученику да достигне ниво функционалне писмености	Институт за психологију
Квалитет образовних постигнућа	55. Комуникација на страним језицима	Просечно постигнуће на тестирању које се, на међународном нивоу развије и усвоји као релевантан инструмент		Праћење компетентност и ученика да комуницирају на страном језику (слушање, говорење, читање и писање)	У припреми на нивоу ЕУ

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Квалитет образовних постигнућа	56. ICT писменост	Просечно постигнуће на тестирању које се, на међународном нивоу развије и усвоји као релевантан инструмент		Праћење способности ученика у коришћењу рачунара за проналажење, приступање, чување, продукцију и размену информација као и за комуникацију и учествовање у колаборативним мрежама на Интернету	У припреми на нивоу ЕУ
Образовни процес	57. Време које деца и млади проведу у оквиру регуларне наставе	Број сати које деца и млади проведу у оквиру обавезне наставе	– ISCED 0–6 ниво ² – обавезни, изборни и факултативни део програма	праћење времена које деца и млади проведу на настави	
Образовни процес	58. Време које деца и млади проведу у учењу изван школе	Број сати које деца и млади посвећују учењу за школу изван школе	– ISCED 0–4 ниво – Род – СЕС квинтили – Урбано-рурално – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење времена које деца и млади проведу у учењу за школу изван школе	

² За све индикаторе који се односе на Образовни процес где се предлаже разлагање по нивоу образовања, податке за ISCED 3 ниво треба додатно разложити за опште образовни, стручни 4-годишњи и стручни 3-годишњи.

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Образовни процес	59. Време које родитељи или старатељи проведу у пружању подршке деци у учењу за школу (ОШ и СШ)	Број сати које родитељи или старатељи проведу помажући деци у учењу за школу	– ISCED 0–4 ниво – Род – СЕС квинтили – Урбано-рурално – За поједине осетљиве категорије деце (Роми, избеглице, расељени, деца са различитим сметњама у развоју, деца без родитељског старања, мигранти)	праћење времена које родитељи проведу у пружању подршке деци у учењу за школу	
Образовни процес	60. Мотивација ученика за школско учење	Просечни скор на различитим димензијама мотивације за школско учење (унутрашња мотивација, спољашња мотивација, анксиозност, осећај припадности школи итд.)	– ISCED 2–4 ниво – Административни окрузи и општине – Урбано-рурално	праћење мотивације ученика за учење	
Образовни процес	61. Проценат употребе различитих облика наставе/учења у оквиру наставе (ОШ и СШ)	Учесталост различитих облика наставе/учења у односу на укупну учесталост	– ISCED 0–4 ниво – Административни окрузи и општине – Урбано-рурално	праћење доминантних облика наставе/учења на различитим нивоима образовања	
Образовни процес	62. Утицај процене и повратних информација које наставници добијају	Учесталост различитих форми процене и повратне информације коју добијају наставници и њихов утицај на школе и наставнике		праћење система професионалне подршке коју добијају наставници (TALIS)	

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Образовни процес	63. Праксе, уверења и ставови наставника	Учесталост позитивних пракси и раширеност професионално релевантних веровања и ставова		праћење раширености позитивних пракси и уверења код наставника (TALIS)	
Образовни процес	64. Професионални развој наставника	Учешће наставника у различитим видовима стручног усавршавања и број дана који су провели		праћење стручног усавршавања наставника (TALIS)	
Образовни процес	65. Учесталост различитих форми насиља (ОШ и СШ)	Учесталост различитих форми насиља	– ISCED 0–4 ниво – Административни окрузи и општине – Урбано-рурално	праћење доминантних облика насиља на различитим нивоима образовања	
Образовни процес	66. Учесталост различитих форми партиципације ученика у школи и настави	Учесталост различитих форми партиципације ученика у животу школе и у настави	– ISCED 2–4 ниво – Административни окрузи и општине – Урбано-рурално	праћење партиципације ученика у раду школе и у настави	
Образовни процес	67. Учесталост различитих форми партиципације родитеља у школи и настави	Учесталост различитих форми партиципације родитеља у животу школе и у настави	– ISCED 0–4 ниво – Административни окрузи и општине – Урбано-рурално	праћење партиципације родитеља у раду школе и у настави	
Образовни процес	68. Задовољство ученика и родитеља различитим аспектима сарадње са школом и наставницима	Просечни скор на различитим димензијама сарадње са школом и наставницима	– ISCED 0–4 ниво – Административни окрузи и општине – Урбано-рурално	праћење задовољства ученика и родитеља сарадњом са школама и наставницима	

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Образовни процес	69. Мобилност студената	Број студената уписаних у високо образовање који су студирали изван Универзитета на који су уписани у односу на укупан број студената	– Унутар земље и изван земље – Према земљи дестинацији – Државни и приватни универзитети – Ниво студирања – Род	праћење мобилности студената	
Образовни процес	70. Размена студената са другим Универзитетима	Број студената који су дошли да студирају на Универзитетима у Србији у односу на укупан број студената у Србији	– Унутар земље и изван земље – Према земљи порекла – Државни и приватни универзитети – Ниво студирања – Род	праћење привлачности Универзитета у Србији за студенте	
Образовни процес	71. Мобилност наставника	Број наставника који су гостовали изван Универзитета на којем су редовно ангажовани	– Унутар земље и изван земље – Према земљи дестинацији – Државни и приватни универзитети	праћење мобилности наставника	
Образовни процес	72. Размена наставника са другим Универзитетима	Број наставника који су ангажовани на другим Универзитетима, а који су гостовали на Универзитетима у Србији у односу на укупан број наставника на Универзитетима у Србији	– Унутар земље и изван земље – Према земљи дестинацији – Државни и приватни универзитети	праћење привлачности Универзитета у Србији за наставнике	
Образовни ресурси	73. Проценат БДП који се инвестира у образовање	Укупна потрошња (јавни и приватни извори) на образовање у односу на укупан БДП	– по нивоима образовања (ISCED 0–6) – у последњих 5 година	праћење укупног инвестирања у образовање	Министарство финансија РС и РЗС

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Образовни ресурси	74. Пропорција потрошње на образовање из јавних и приватних извора	Укупна потрошња из приватних извора у односу на укупну потрошњу на образовање	– по нивоима образовања (ISCED 0–6) – у последњих 5 година	праћење приватног инвестирања у образовање	Министарство финансија РС и РЗС
Образовни ресурси	75. Пропорција приватне потрошње на образовање за различите намене	Приватна потрошња за поједине намене (школарина, књиге, други наставни материјал, одећа, путни трошкови, храна, екскурзија, приватни часови итд.)	– по нивоима образовања (ISCED 0–6) – у последњих 5 година – СЕС квинтили – Урбано и рурално порекло ученика	праћење трошкова образовања који се покривају из приватних трошкова	РЗС
Образовни ресурси	76. Пропорција јавне потрошње на образовање са републичког нивоа и нивоа локалне самоуправе	Укупна потрошња из локалних извора у односу на укупну јавну потрошњу на образовање	– по нивоима образовања (ISCED 0–6) – у последњих 5 година	праћење локалног и републичког удела у јавном финансирању образовања	Министарство финансија РС и РЗС
Образовни ресурси	77. Потрошња на образовање по ученику (изражена у ППС ЕУР)	Укупна потрошња (јавни и приватни извори) у односу на број ученика	– по нивоима образовања (ISCED 0–6) – у последњих 5 година	праћење инвестирања по једном ученику	Министарство финансија РС и РЗС
Образовни ресурси	78. Број насеља која имају доступну предшколску, основношколску и средњошколску установу	Број насеља која имају доступну предшколску и основношколску установу у односу на укупан број насеља	– Административни окрузи и општине – Урбано-рурално	Праћење доступности образовних установа	РЗС
Образовни ресурси	79. Број наставника (ФТЕ – еквивалентно броју наставника запослених пуно радно време)	Број наставника изражен у броју наставника са пуним радним временом (ФТЕ)	– по нивоима образовања (ISCED 0–6) – у последњих 5 година	праћење броја наставника (ФТЕ) који су ангажовани у образовању	Министарство финансија РС и РЗС

Категорија	Индикатор	Дефиниција	Разлагање	Сврха	Извор
Образовни ресурси	80. Број стручних сарадника (ФТЕ – еквивалентно броју стручних сарадника запослених пуно радно време)	Број стручних сарадника изражен у броју стручних сарадника са пуним радним временом (ФТЕ)	– основне и средње школе – у последњих 5 година	праћење броја стручних сарадника (ФТЕ) који су ангажовани у образовању	Министарство финансија РС и РЗС
Образовни ресурси	81. Проценат жена наставника	Број жена наставника (ФТЕ) у односу на укупан број наставника (ФТЕ)	– по нивоима образовања (ISCED 0–6) – у последњих 5 година	праћење учешћа жена наставника у популацији наставника	Министарство финансија РС и РЗС
Образовни ресурси	82. Број ученика према броју наставника (ФТЕ)	Број ученика у односу на број наставника (ФТЕ - еквивалентан броју наставника запослених са пуним радним временом)	– по нивоима образовања (ISCED 0–6) – у последњих 5 година	праћење односа између броја ученика и броја наставника (ФТЕ)	Министарство финансија РС и РЗС
Образовни ресурси	83. Просечна плата наставника (изражена у ППС ЕУР)	Просечна плата наставника изражена у ППС ЕУР	– по нивоима образовања (ISCED 0–6) – у последњих 5 година	праћење просечних плата наставника	Министарство финансија РС и РЗС
Образовни ресурси	84. Просечна плата наставника (изражена у ППС) у односу на просечну плату у јавном сектору	Просечна плата наставника у односу на просечну плату запослених у јавном сектору	– по нивоима образовања (ISCED 0–6) – у последњих 5 година	праћење односа просечних плата наставника у односу на друге плате запослених у јавном сектору	Министарство финансија РС и РЗС

НАЦИОНАЛНИ ПРОСВЕТНИ САВЕТ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Булевар Михајла Пупина 2, Палата Србије, канцеларија 455

11070 Београд, Србија

тел: +381 11 3130965

prosvetni.savet@nps.gov.rs

www.nps.gov.rs

ТИМ ЗА СОЦИЈАЛНО УКЉУЧИВАЊЕ И СМАЊЕЊЕ СИРОМАШТВА

Булевар Михајла Пупина 2, Палата Србије, канцеларија 122

11070 Београд, Србија

тел: +381 11 311 4605

факс: +381 11 213 9754

sipru@gov.rs

www.inkluzija.gov.rs